

Catalunya Artística

Any I

Barcelona 12 Juliol 1900

Número 5

ACTRIUS NOTABLES

R

Redacció y Administració
Raurich, 20, pral.

Neus Suárez

¡CAP A LA XINA!

¿Que no hi viuen espanyols en aquelles terras dels *Grochs*?

Creyém que sí; per lo menos la Legació diplomática.

Donchs, végin, trobo un paper ridicol no enviar ni un sol barquet d' aquells qu' en Cà-mara rumbeja pe 'ls mars Mediterràni y Cantábrich.

Perque, vaja, la vritat, devant d' Europa fém un paper... mullat.

Totas las nacions tenen la seva significació en el mar de la Xina per medi d' un acorassat ó un creuher.

Nosaltres per anarhi á *fer goig*, com las Potencias hi han anat, també podém disposar d' un creuher ó d' un acorassat.

La cuestió seria que 'ns vegessin, y el nom d' Espanya ressonés.

No perque haguessim d' utilitzar ni un canó... ¡cà!, d' aixó ja n' estém tips... Senzillament perque, vaja, la legació espanyola de Pekin, no 's vegés en el cas de viurer de *condescendència francesa*, y pogués tenir un refugi ben espanyol.

Ademés, alló de poguer dir que havém enviat un barco de guerra á Xina, are que fa tan guerrero aixó d' enviar barcos cap aquelles terras, colocaria en bon lloch el *pabellón nacional*.

¿Y qué hi te de veurer el pabelló? preguntarán.

Oy que sí... De segur que las Potencias ens están retallant cada casaca...

¿Que per qué?

Perque estém amodorrats, perque no doném fè de vida, perque semblém menos que las criaturas que acaban de neixer... Aquestas fan: *güe, güe*... Ploran fort, se fan sentir, y la gent diu: ¡Te pulmó aquesta criatura!

De nosaltres deuen dir: ¡Es tisich aquet poble! No 's fa sentir ni 's deixa veurer.

Y aixó que per' enviar un barquet á la Xina no fariám cap paper lleig. Exhibir ray...

Are per tirar tiros...

Nada, decidimnos. El *Carlos V* ó el *Pelayo* pot emprendre 'l viatge.

Aquí, en el present cas, no 's tracta mes de que la bandera espanyola figuri entre las banderas d' Europa.

Ja estich veyent qu' es predicar en desert...

Pero queda l' idea llensada.

Com que ningú la recullirà per xó la llenso.

D' alguna cosa 's té d' enrahonar.

ARNAL

Descubrimient marvellós

El Jefe de Policía 's passejava ab agitació d' un cap al altre del seu despatx, extremadament nerviós. En menos de quinze días s' havían comés dintre la ciutat tres ó quatre assessinats, y el seu autor, (perque las circunstáncias del delicté provaban qu' era sempre un mateix), havia escapat cada vegada á la vigilància y persecució de la policia. ¡Aixó era massa!

El crim del dia avans—una dona llicenciosa degollada—á la que además li havían sigut robadas trenta ó cuarenta mil pessetas en diner y joyas, acabá ab la paciència del Jefe de Policía. En el moment en que mes rabiós estava, aparegué en el despatx un Inspector portant en la mà una targeta.

—Aquet senyor, va dir l' entrant, insisteix en véure'l á vosté.

—No estich per ningú!...

—Es que, assegura que podria donarli noticias del crim d' ahir...

—¡Qu' entri!—saltá ab vivesa 'l Jefe.

Al cap de poch rato, apareixia un senyor, vestit modestament, ja un xich d' edat, y en quin rostre ingénuo y bondadós s' hi podia endevinar una sombra de tristesa.

—¿Es vosté, senyor meu, qui pot donarme alguna llum respecte al assassinat de la nit passada? —s' apresurá á preguntar el Jefe, després de saludaral entrant.

—Tal vegada, sí senyor; tot depén d' una operació no molt fácil, pero tampoch impossible.

—Parli, parli, per favor.

—Escolti: existeix un procediment científich, grácias al cual pot obtenirse 'l retrato d' un assessí. Com vosté tal vegada sabrá, en els fenómenos de la visió els objectes que mirém deixan impresas sas imatges en la retina dels ulls, fins que altres objectes nous venen á substituirlos. Tan sols ens quedan fixas, fins després de la mort, las últimas imatges que rebém al morir... Per lo tant, si una persona, atengui bé, si una persona assassinada, ha pogut mirar un sol cop al autor del delicté, l' imatge del

autor queda impresa en la retina de la víctima... d' hont debém reproduhirlo; en el present cas...

De sobte 'l Jefe de Policía interrompi al seu interlocutor.

—¿Vosté 's diu Frederich Carreras?—vá preguntarli.

—Sí senyor.

—Quina edat té?

—Cinquanta cinch anys.

—Alashoras será un parent de vosté...

—Qui?

—Un altre Frederich Carreras, d' uns vintitrés anys, que are fá vuyt ó deu mesos vá ser condemnat per estafa de quatre mil duros...

Las galdas del pobre senyor váren enrogirse instantáneament.

—Es... el meu fill—murmurá fent un supréu esfors.

—Y, que s' ha fet?

—Desde fá dos anys ni la seva mare ni jo n' havém tingut noticias... Aquet fill es el nostre torment, la nostra desgrácia. Ens ha deshonrat y acabarà per matarnos de pena..

Seguí un llarg silenci. A la fi, el Jefe de Policía murmurá compadescut:

—Perdónim si he renovat la seva amargura... No he pogut contenir el recort que la coincidència de ser els noms y apellidos iguals... En fi, pot continuar cuan tingui gust.

L' infelís pare, després d' aixugarse una llágrima que li havia negat els ulls, continuá:

—Com li deya, en el crim de la nit passada, segons las ressenyas que 'n fá la premsa, la víctima vá ser ferida de cara... Aixís donchs, devia veurer perfectament al assessí, y per lo tant, l' imatge del criminal deu trobarse en la retina del cadávre. D' allá s' ha de treurer.

—Pero ¿com?

—Per medi de la fotografia. Jo soch fotógrafo; he estudiat detall per detall aquest assumpto, del que 'm vanaglório de serne l' inventor. No fá molt temps vareig fer un experiment definitiu en els ulls d' un cadávre cual retrato varen encarregar-me. ¡L' éxit obtingut vá ser admirable! De la retina del difunt vareig extreurer el retrato del metge que l' havia assistit en els darrers moments...

El bon home s' animava per graus, mentres contava el resultat dels seus esforsos, y en sa mirada hi brillava un raig de llegítim orgull.

—Y bé, preguntá el Jefe, un bon xich dominat per aquell accent de convicció profunda, ¿que es lo que vosté desitja de mí?

—Que m' autorisi pera fer el mateix experiment en el cadávre de l' assassinada d' ahir. Si triunfo, com créch, tant la meua esposa com un servidor obtindréu un xich de glória y algun diner ab que amaynar las nostras desditxas.

—¿Y si no consegueix res?

—Alashoras... Oh, ja hi estém fets á las contrarietats. ¿Que hi fá un desengany més? Per la seva part, vosté no créch que hi arrisqui res... ¡en cambi es molt possible que 's descubreixi al criminal!

—No 'm parlém més—va fer el Jefe de Policía,

donant l'audiència per terminada. Vágidemà á las deu al dipòsit de cadávres, ab els seus utensilis, que jo hi seré á la mateixa hora.

*
* *

Allá varen trobarse, en efecte, á l' hora fixada. Després de las operacions preparatòrias, l'inventor que s'havia tancat en la càmara fosca, tot sol, observava ansiosament els resultats que anava obtenint de la prova ..

Allá hi havia el cristall en el bany de plata hont fou col·locat ab moltes precaucions. ¿Desarrollaria? L'experimentador seguia observant sempre... fins retenintse l'alé, ab l'afany de sortir victoriós de la seva tasca...

Si las circumstàncies del delict e eran tal y com havia ressenyat la premsa, si avans de morir la víctima vá veure el rostre del assessí, el retrato del criminal devia ja trobarse sota 'l'gruix de gelatina que anava formantse poch á poch.

L'operador permanesqué inmòvil, ab la gola oprimida y el cor bategant, fins que per últim, va redressarse... Agafá 'l'cristall per las puntas... febrós va dirigirse vers l'únich raig de llum que per una esclatxa penetrava en la càmara fosca, interposá la placa de cristall pera que aquesta s'iluminés, vá obrir de bat á bat els ulls, y mirá...

Un crit d'horror, d'espant, ofegat, va escaparse de son p't...

—El meu fill!

Y 'l'cristall vá caurer á terra rompentse en mil trosos.

Pochs minuts després, l'infelís pare, sortia de la càmara fosca, y al véureli 'l' Jefe de Policia la grogor de son rostre, vá compendre que 'l bon senyor no havia obtingut l' éxit que esperava ab el seu experiment.

—Rés, ¿vritat?

—Rés... Rés!...

—Repeteixi la prova si li sembla...

—Impossible... Hi cremat la retina d'un ull ab els reactius!

—Y l'altre?

—L'altre... l'altre s'havia destruït avans.

*
* *

Al día següent, el Jefe de Policia, en el seu despatx, llegint un diari trobava la següent gazetilla:

«Aquet dematí, á primera hora, en el carrer tal, número tants, á instàncies dels porters á quins havia alarmat las emanacions deletéreas que sortian de l'habitació ocupada per D. Frederich Carreras y sa esposa, dos guardias municipals han forsat la porta del pis, trobant els cadávres dels dos esposos. Un braser encés encare, ha donat á comprendre que's tracta d'un suïcidi. S'atribueix á la misèria tan trista determinació »

—¡Oh, aquets inventors son tots de la mateixa fusta, exclamá 'l' Jefe de Policia; tenen mes vanitat que ciencia. N'obstant, en aquesta ocasió hi sigut jo mes tonto que tots ells. . . ¡Pues no havia arribat á pendre en sério el marvellós descobriment d'aquell pobre home!...

JOSEPH MONTET.

*

ESTIVAL

Arrán, arrán, del mar,
allá hont s'esmuny la onada,
fá bó de passejar
ab eixa soleyada.

Aguayta arreu, arreu,
qué clara y qué quieta!
sols l'ombrissol s'hi veu
que hi deixa la cerceta.

Si enmirallarhi endins
es ta ilusió aixirida,
descálsat dels tapins
y entrémhi desseguida...

Penjada del meu bras
no tingas por, hermosa,
que alegre 'n sortirás
més fresca y amorosa.

A. BORI Y FONTESTÀ.

Una ciutat espanyola en 1804

(Recorts d' antany)

¡Quina vida tan regalada, tan bona, tan patriarcal y tan deliciosa disfrutavan els pacífichs y morigerats habitants de Pretoriana,—que per tal nom era coneguda aquesta important ciutat espanyola en l' época romana.—Cuan el senyor rey D. Carlos IV se passava 'ls días cassant en el Pardo ó Aranjuez, el príncep de la Pau empunyava per complert las riendas del Estat; el príncep d' Asturias maquinava els plans mes diabólichs en Sant Llorens del Escorial; las damas mes distingidas portavan dopper la mort del atrexit torero Pepe-Hillo, y ningú llensava una llàgrima per la heroyca mort d' en Gravina ni 's recordava de que l' insigne Jovellanos plorés en una presó sa perduda llibertad.

En aquells benaventurats días, la molt noble é històrica ciutat de Pretoriana, lliure de fatigas, amargors y cuydados, s' arrastrava, s' extenia y descansava al peu de sa imponent Catedral, d' aquella immensa tortuga de pedra, sempre arrogant, sempre altiuha, sempre severa y sempre magestuosa, que semblava empresonar sota sas plantas un sens fi d' edificis xurrigueréschs, com tots els d' aquella época y tota l' empinada, rónega y llegendària ciutat.

Era una capital levítica, històrica oficial y un tant aristocrática. Dintre d' aquells murs, començats pe 'ls cartaginesos, acabats pe 'ls romans, odiats pels gòths, maltractats pe 'ls àrabs y reedificats pe 'ls Templaris y els monjos del Cister, s' al·savan además de la Catedral, las presóns de la Inquisició, els convents de dominichs, mercenaris, franciscans, trinitaris, agustins, carmelitas y caputxins calçats y descalços; monasteris de monjas de clausura y sense clausura; quatre temples qu' eran el punt de reunió d' un sens fi de congregacions y germanats d' homes y donas; respetabilíssimas casas senyorials que com antichs castells del feudalisme, s' admiravan imponents y severas en els carrers del *Renegado*, de los *Embozados*, de *D.ª Estrella* y dels Agonizants; idem el castell del Regicida; el típic quartel del *Potro*; el parch y els baluards, patrimoni exclusiu dels militars; y además alguns centenars de casas, que donavan una trista ideya de la ciutat, en las que hi vivian las autoritats civils, els modestos capellans de las parròquias, las familias dels abogats, dels notaris y escribents de la Cúria eclesiástica, alguns empleats treballadors qu' eran veraders pendolistas y res mes; modestos propietaris, gent xapada á l' antiga, temerosa de Deu, honrada, dócil, religiosa y bona; un reduhit número d' artesans que vivian del treball; y últimament, un verader exèrcit de pagesos, homens rústichs y senzillots, que odiavan á Napoleón sense conéixe 'l y als progresos del sigle, sense solta ni volta, ni sapiguer per qué.

En aquells días se vivia á Pretoriana, com en el restant d' Espanya, en pau y en gracia de Deu y sense pensar en l' endemà. No 's vivia, 's vegetava. La calma, la quietut y la vida patriarcal formavan

una trinitat qu' eran tres en un: la calma, el Pare, la quietut, el Fill y la vida patriarcal, l' Esperit Sant; pero 'ls tres se reduhian á un sol y verader: viure be.

Se tenia una ideya molt vaga respecte al desastros cuant gloriós combat de Trafalgar; no sabian res respecte al estreno de *El sí de las niñas*, de Moratin; dels cuadros y galanteigs de Goya ni dels triunfos escénichs del gran Isidor Maiquez; pero en cambi creyan de bona fé que Pretoriana, en la época dels romans, tenia balcons y finestras com las ciutats modernes; que 'l magnífich acueducte romá, ó *Pont del Diable*, era obra del mateix Satanás; que Juliá l' Apóstota fundá personalment el modest poblet de Juliana; que 'l rey Wamba amagá sa espasa en un sepulcre trobat en l' horta de l' Abadia, per la troballa de certa espasa cartaginesa que 's descobrí en aquell llóch; que cada sigle, día per día, hora per hora, queya un dels sants de pedra que hi havia en la porta de la colegiata de Sant Andreu; que li crexia la cabellera al Sant Crist del Perdó; que la Verge de la Soletat plorava á llàgrima viva en la professó del Sant Enterro, y altres boniquesas d' aquet rengló, que provan la bona fé, la santa senzillesa y el limitat raciocini de nostres revesavis en tot lo que 's referia á història, bellas arts, ilustració y avensos.

Com no veyan la llum pública en Espanya altres diaris que la *Gaceta de Madrid* y el *Diario de Barcelona*, y no havian pogut traspassar encare aquestas publicacions els inexpugnables murs de Pretoriana; com que una obra científica y literaria costava un ull de la cara; com que 'ls teatros, els cafés y els cassinos naixian tot just, veusaquí que aquella bona gent havia per forsa de cifrar tota la seva ilusió: en el día de Reys, pera despatxar bona cosa de neulas sucadas en llet ó en rich moscatell; el día de Sant Antoni, pera presenciar la benedicció dels burros y... d' altres que no ho eran; els tres últims días de Carnastoltes pera regalar y oferir gustosos dolços á las coquetonas damiselas abocadas en els balcons, y recorrer ab el rostre tapat per las caretas tots els saraus, tertulias y burdells de la ciutat; els solemnes días de la Setmana Santa pera assistir als Sagraments; l' Ascensió del Senyor pera anar á collir cireras y clavells, assistint de passada á la Missa d' hora, qu' encare's celebra en tota Espanya; la octava de Corpus, pera pavonejarse en las professons, lluhint els vistosos vestits d' istiu; la verbena de Sant Joan, pera correr aventuras, enganyos, sorpresas y amorius; la vigilia de Sant Domingo de Guzman, pera vetllar las capellas dels barris tot vigilant á las aixeridas xicotas del vehinat; la festa de Tots-Sants, pera celebrar la clàssica castanyada, pregant per l' ànima dels que fóren y desitjant l' amor de las que sobrevivian; y las Pascuas de Nadal pera enlayrar las cansonetas devant del pessebre, assistir á l' alegre Missa del Gall, engolir molt galldindi, molts turrone y moltes altras l·laminaduras en honor y gloria del estómach y del naixement del Divi Redemptor.

Al mateix temps cada demati 's cumplia ab el Sant Sacrifici de la Missa; després de dinar y fer la

mitjidiada, tant en l'istiu com al hivern, se visita va al rodanxó Prior dels Pares franciscans, al senyor Arcedià y á las mes respectables monjas, com aixís mateix á la mare Abadesa de las Mínimas, á la Superiora de la Ensenyansa, á la Tornera de Santa Teresa de Jesús; s'anava en romeria á la hermita del Bon Consell; en peregrinació á la Cartuixa dels Xiprers; se rendia homenatge á la fàbrica de punyals y *facas*, y las floridas y delitosas voreras del riu *Zúñiga* eran el lloch de cita de las damiselas y senyoras de la ciutat mes virtuosas y altiuhas, quinas formant amigable tertulia ab frares negres, blanchs y grisos, ab xitxarel·los, currutacos y pun-donorosos militars, "brenavan espléndidament, re-bian en públich la benedicció espiritual y... mes d' un petó dels finxats galans per entre l' espessor de las perfumadas vernedas.

Al tocar la campana de la Torre de la Seu l' *Ave Maria*, grans y xichs, homens y donas, acudian fervorosos á las *novenas* y 's reunían després en tertúlias de confiansa; s' esperava ab ver desitj l' hora del sopar; se resaba el sant Rosari en veu alta, y al tocar las deu, el cos ficat entre 'ls llansols, roncava satisfet de la seva alta missió aquí en la terra, que consistia: en festejar, en resar, en menjar bé y en dormir millor.

Mes, d' aquell modo de ser y de sentir, d'aquella santa ignorància, d' aquella falta de noblas aspiracions y d' ensomnis de glòria, no 'n tenian tota la culpa els pacífichs habitants de la molt noble Pretoriana, sinó las sevas pedras. Aquellas pedras, del mateix modo que l' iman atrau al llamp, varen atraurer en altres días diferentes ordres militars y religioses, y anaren construhint poch á poch aquells altius y suntuosos monuments, aquellas tristes y estretas tiradas de carrerons, y l' esperit vá trobarse presoner en un cercle de pedra, al centre d' un castell feudal faltat de llúm, d' independència y de hermosos y engrandits horitzóns.

Ben segur que si l' Angel de la Llibertat hagués caygut dintre de Pretoriana, hauria quedat ferit, trossejat y plé de magollaments sense poder aixecar son vol prodigiós altra vegada, per falta d' espay hont estendrer sas alas!

En aquet estat las cosas, se li fixá á Napoleon en el magí, la ideya de apoderarse d' Espanya, contant per aixó ab la benevolència, y algo mes, que li havia dispensat el princep Fernando y els nobles que havían iniciat la revolta contra Godoy. Napoleon, donchs, enviá aquí els seus exèrcits; l' honrat poble de Madrit, l' lensá el crit sant d' independència, tot el poble Iber contestá unánim al cridament general... Comensá la lluyta, la pau va tornar-se guerra, la calma tempestat, la quietut ànsia, la vida patriarcal vida militar; la dama vá transformar-se en amassona, el frare en jefe de partida ó en orador de carrer, l' estudiant en oficial del exèrcit nacional, el propietari en guerriller, l' industrial en milicià, el pagés en miquelet, y no 's tingué altra idea, ni altre pensament, ni altre anhel que perseguir á mort al invasor, que destruir las águilas francesas, que esbossinar als *mala Cristos* (com els hi deyan a's descendents de Sant Lluís en la

molt noble Pretoriana), qu' entre las descargas de la fuselleria y els etgegaments dels canons de Bonaparte, anava canviant poch á poch de ser y de sentir, rebent ab el seu baptisme de foch el sagell dels pobles lliures, els maravellosos dons del progrés y els incomparables fruïts de la llibertat.

FRANCISCO GRAS Y ELIAS.

LOS AUCELLS MODERNISTAS

FÁBULA

Cansats de sentí alabar
á n' als aucells cantadors,
los que just saben piular
diu que 's varen ajuntar
quan mimban los resplandors
del sol, y varen notar:

Que lo que, fins á na 'l día,
tothom havia tingut
per doll fresch de poesía,
per cant de rica armonía,
per veu de dolsa virtut,
era solzament manera
y ridícul lluhiment
y criticable fal·lera
ab que la afició aucellera
enganyavan de la gent.

Que 'ls canaris aixordavan,
feyan dormi 'ls passarells,
las calándrias amohinavan,
las cadarneras cansavan,
y 'ls simsones, com mes vells
en lo cant, mes mal cantavan.

Que 'l rossinyol, que refila
cuan l' amor lo fa sufrir,
de romántich feya fila
y que existintne una pila
que davan gust de sentir,
com l' óliva planyidera;
cuan de nit xiula, 'l mussol;
la guatlla, la primavera,
y mil altres qual cantera
es l' orgull d' aquell estol,
no podían comportar
que á aquells aucells xordadors
volgués més l' home alabar,
y per tant varen nombrar
al pardal rey de 'ls cantors,
y aixís la cosa aprobada
van quedar tranquils tots ells,
y ja la qüestió acabada
van aná á dá una volada
per la rambla de 'ls aucells
y allí varen veure ab ràbia
que l' home gens enganyat
per sa enveja y bilis sàbia,
te al canari en rica gàbia
y al mussol tot despreciat;
notant ab grèu desconsol
que allí qui píula res val,
y que don, qui pot y vol,
vint duros d' un rossinyol
y cinch céntims d' un pardal.

SOLER DE LAS CASAS.

El criat y la cambrera

(Escena d' una comédia inédita)

—...;Fassi 'l favor d' estar quiet?
...;Si 's créu que jo soch d' aquellas
que vosté 's pensa y jo 'm callo,
s' equivoca....

—Escolta... ¡prenda!

Lo que jo 'm penso, y no falla,
es, qu' ets la milló cambrera
que 's passeja pe'ls carrers
de Barcelona Ets la Reyna
del servey de tot el Globo
terràqueo, y demés Planetas...
que ab tú comparada, Vénus,
no es més que un cero á l' esquerra;

y aquell que digui 'l contrari
es que no entén en bellesa. ..

Tot aixó es lo que jo 'm penso,
y si algú t' ho regateja
y jo ho sento, que 's prepari
per' amputarli la llengua,
perqué tractantse de tú
no puch permetre blasfémias.

—¿Ja s' ha esbravat prou, *salero*?

... Vaja donchs... hasta més veure.

—Vinam aquí ¡cor de roca!

...No te 'n' irás sense sebre
tot lo que sento per tú

á n' el meu costat esquerra.

—Vaja... ¡may ho haguera dit
que fós tan de la brometa...!

¿Y en tots els puestos que vá
fa la mateixa comédia?

—¡Comédia...! si t' equivocas!

...si lo que 't dich va de véras,
¡pitèra!

—¡No 'm fassi riure!

(Es un tuno de primera!)

—(¡Quina cambrera mes llarga!)

...¡Vina, que 't vuy di á l' orella
una cosa?

—¡Estigui quiet

y no 'm toqui, bona pessa,

perque li vento una morma

que 'l faig rodar per' qui terra!

—¿Tú pegarme á mi. ? ¡mentida!

...¿cuant va que no t' hi atrevéixes?

—;Bueno... ja ho veurá; descuydis
una mica...

—¡Vaja nena...!

¡es inútil que fingéxis..!

...Dígam ja que per mi pénas

y veurás com tot aixó

s' acaba anant á l' Iglesia,

y... *seculá seculórum*

—(¿Potsé si que va de véras?)

—Digas... ¡glória! ¿no téns gelos

cuán véus la teva mestressa

duenya d' un Angel del Cel

y que tú no 'l possehéixes,...

cuán te sóbran facultats ..

hasta per' véndren á n' ella?...!

...¿Digas dóna!... No 'm respóns?

...¡contesta ab tota franquesa!

—Jo... si es que 'm dius unas cosas...

—(Aixó va bé, ja 'm tuteja.)

¡Vaja... no tinguís vergonya,

y escup per' questa boqueta
tot quant tinguís á n' el cor

perqué ho espero com brescas!

—¡Si... t' estimo ab tota l' ánima,
...¡perqué 'l mateix qu' una fletxa
se m' han clavat aquí dintre
las tevas flors!...

—¡No t' ho deya!

...Mentres els papers s' arréglin

sortirém totas las féstas

y anirém per tot arreu,

perque vull que tot ho vejás...

També anirém, si tú vols,

á fer saráu á l' «*Esquerra*

del Ensanxa», y al compás

d' una bonica habanera

cimbrejarém nóstres cossos

com si fóssin dos palmeras,

y 'ls miróns entussiasmats

al veure aquellas cadéncias,

tots plegats, fora de sí,

exclamarán plens de enveja:

¡aixó son dos sarauhistas..!

¡aixó si que n' es l' essencia

de la gracia de *Terpsicore*

que 's passeja per l' Esfera...!

y... ¡Té... treute aquesta baba

que ja fa estona que 't penja.

—¿Que si 'm penja? ¡ja t' ho juro!

¡peró, de quina manera...!

perque t' escolto y m' admiro

de sentirte com t' expressas

ab tant de garbo y finura,

qu' hasta estich dubtant, de véras,

si ets un criat... ó algún ministre...

—¿Que no ho sabs, Riteta meva

que soch criat d' alta estofa,

y que serveixo á eminéncias

cada día, que cuan párlan

sembla talment que llegeixen? ..

Y com diuhen unas cosas

totas tan plenas d' esséncias,

un, encare que no vulgui,

las aspira y se las queda,

y després, sense adonársen,

per tot allá hont vá, las sembra,

extassiant ab els seus flayres

á tots cuants las absorveixen,

sobre tot si son personas

de gust, com ets tú, Primpcesa?

—Mira noy... fesme 'l favor...

no 'm párlis d' aquesta mena,

que al sentirte 'm vénen ganas

de cométre una imprudéncia...

y si aixó s' allarga molt

ho faré...

—Ja t' enténch, prenda,

¡Apa donchs, sense reparo..!

¡vinga aquesta brassadeta,

que á 'n els téus ulls jo llegeixo,

qu' es aquesta l' imprudéncia

que vols dir!

—¡Té... *sandunguerol*!

(¡Ay m' he quedat satisfeta!)

—¿Estás bé?

—¡Divinament!....

¡Fuig que ve la senyoreta!

P. B. PAYRET.

FULLAS ARTÍSTICAS

UNA SOIRÉE ARISTOCRÁTICA

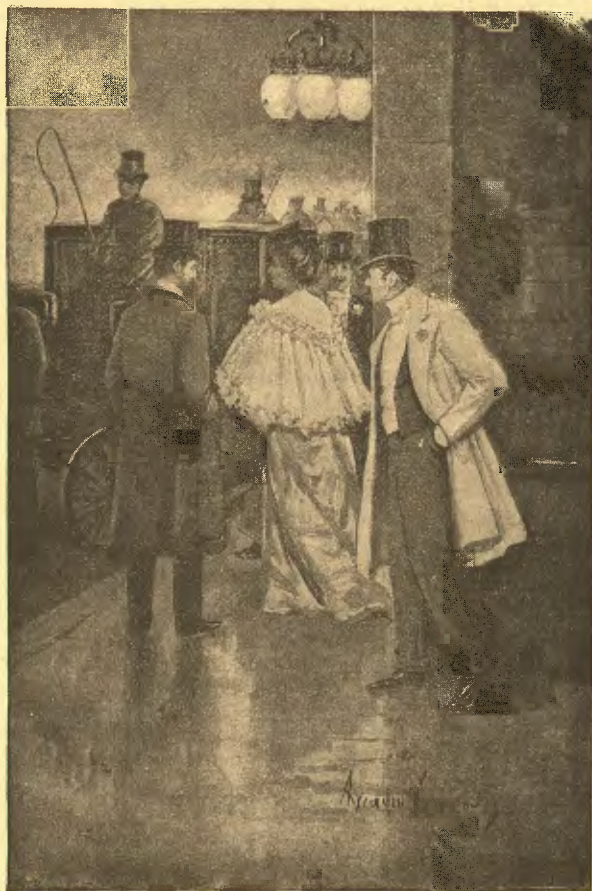

Durant la festa

ÍNTIMA

Cuan mon cor embadalit
contempla ta cara hermosa
que 's destaca baix las trenas
d' un cabell negre com mora...
Cuan mos ulls, de fit á fit,
se fixan ab ánsia boja
en las ninetas que tens
en ta cara tan preciosa,
y cuan tu, tot adonante
de mas miradas fogosas,
soltas una rialleta
de ta boca tan bufona,
sento en mon cor el desitj
d' agafarte y, fins per forsa
estrényet entre mos brassos,
omplir de petóns ta boca
y ofegarme entre las trenas
que ta hermosura coronan.
Mes un *algo* misteriós,
cuan vull realisar tal cosa
s' interposa entre nosaltres...
y... mon pobre cor s' anyora.

JOAN VICÉNS.

Sortint de la festa

(Dibulxos de Arcadi Casanovas)

Conservatori del Liceu

En els exàmens de Teoria y Técnica Musical, (Cursos de 1899 á 1900) han obtingut notes de *sobresalient* ab premi, els següents alumns.

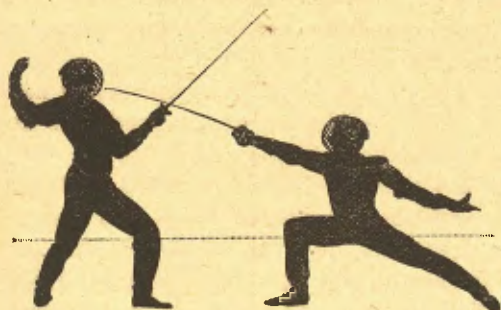
TERCER CURS: Srtas. D.ª Mercés Vila, D.ª Dolors Martí, D.ª Rosalía Martí, y el Srs. D. Pau Fabré y Don Antoni Sardá, (Primers premis).—D.ª Celia Alfonsetti, D.ª Palmira Gabarró, D.ª Cándida Garriga y Don Delfí Gironi, (Segons premis).—D.ª María Tamarit, D.ª Julia Pou, D.ª Filomena Climent y D. Conrat Molgosa, (Tercers premis).

CUART CURS: Srta. D.ª Teresa Partagás, y D. Anton Sardá, (Primers premis).—D.ª Adelina Mestres y D. Francisco Sánchez, (Segons premis).—D.ª Cándida Palau, D.ª Agna Pieri, (Tercers premis) y doña Aramunda Otto, quart premi.

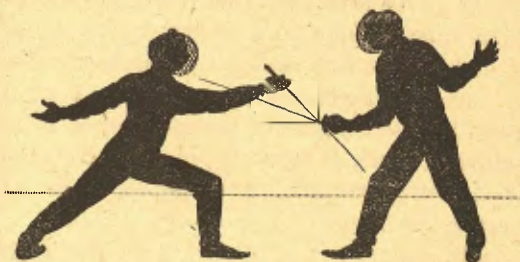
J. DEÁ.

UN ASSALT D' ARMAS

(Historieta muda)

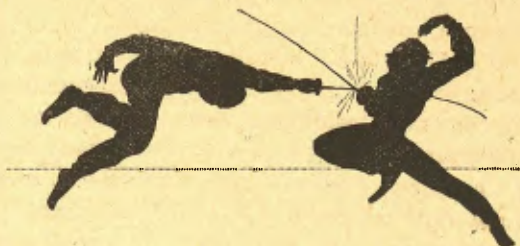
1

2

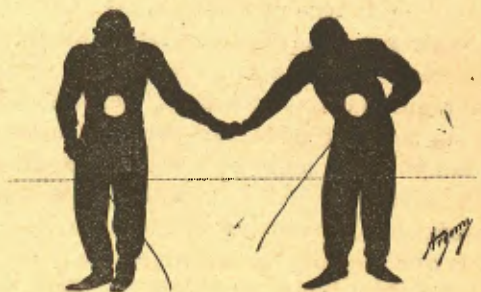
3

4

5

6

L' intelectualisme (*)

«Je me suis vu envahir par un monde
»inepte, étranger à l'art, ennuyeux et
»méprisant profondément la poésie,
»parce que ça ne rapporte pas...»
A. DAUDET.

Avuy que 'l viure frisós de la humanitat esbojarrada tot ho arrabassa y destrueix, cercant ab afany el famós y estúpít badell d'or que 'ns esclavisa y atrofia 'ls sentiments, just serà parlar—encare que sigui'l sermó del desert—de la vida intelectual, tan completament abandonada á las iniciativas individuals, que dóna condol y entristeix l'ànima.

Parleu d'art á un poble mercantilistat, sens educació artística y que 's deixa abandonat á l'indiferència meridional, á la volubilitat del nostre temperament, y no us entendrà gens ni poch, y lo qu' es pitjor mil voltas, arronsará las espatllas y us motejará de bohemis, de decadents ó vesánichs. ¡Trista certesa! En el teatre, en ellibre, en l'ateneu, veuréuhi un públich molt reduhit que puga jutjar ab indiferència y solidés de criteri, y l' esfors individual qu' es precis pera escriure, pintar, esculpir, y armonisar, pássa bo y desaparecebut de la entitat públich. Hi ha una rahó y un fonament: es l' estat de l' atmósfera viciada en que vivim. Tot cuant representa intelectualisme, queda somés á un sol y esclusiu criteri; el resultat práctic. ¿Literat, artista? *ça ne rapporte pas*, y l' indiferència es el premi al esfors manifestat.

Indiferència per altra part incomprendible, perque 'ls pobles y las nacions logran son estat de civilisació, tant als impulsos del comers y la industria, com als elements dels homes de lletres y de ciencia. Aquesta, per esser universal, á si meteixa 's basta; pero la literatura, qu' es la manifestació privativa del estat d' un poble, es tan digne de alabansa, que sols tenint en compte l' element valorat qu' aporta á l' història, ja per si sola 's recomana: la literatura y las arts, si no constitueixen una carrera determinada, fan necessaris mil costosos coneixements, y mes avuy que l' afany de novetat s'ha portat á un tan excessiu terme. L' escriptor no pot avuy concretarse á la sola inspiració de la naturalesa, sinó qu' ha d' esser un finíssim observador y psicólech, rebuscant en la filosofia y en las ciencias morals, socials y físicas, tots els documents que puguin aportarli un grau de major cultura. Cada una de las investigacions porta un mon de dificultats, perque imperant el realisme y naturalisme en la técnica artística, las produccions han de venir autorisadas per las reglas que la moderna estética demana. La sola vocació á la vida intelectual requireix, implicitament, l' estudi detingut de las teorías d'art modernas, perque llensarse al mon de la notorietat sense aquestos coneixements, sería morir arreconat per l' impotència. Aixís, l' autor dramátich, el novelista y el cüentista, al presentar obras que recordin artísticament la vida real, no poden oblidar jamay ni perdre de vista las teorías

dels antropólechs y criminalistas, y en més gran escala, las doctrinas de la crítica moderna, amagant sempre aquest saber. Molt, moltíssim s' ha escrit de las manifestacions del compost humá y el literat no té altre recurs qu' estudiarlas, y no lleugerament, sinó ab análisis detingut y trayentne las consecuencias lógicas. Aboquéuvos ab Carnevale, Lombroso, Ferri, Littré, Renán, Spencer y Sèopenhauer com á tractadistas jurídichs y filosófichs que son avuy rituals, y busqueu després ab en Taine, Bourget, Staal y altres, el complement á las ideas estéticas: es precis coneixer, encare que compendiats, certs efectes patològichs, morbosos; la psiquiatria, una ciencia médica pera us de la literatura actual, extensament tractada en la Salpêtrière y en Nancy per Charcot, Bernheim y Tuckey, que 'ns parla de las manifestacions del histerisme y fenómenos de la sugestió; y tots y cada un d' aquestos coneixements apuntats se 'ns n' emportan molts anys d' estudis, venint, finalment, l' observació práctica á completar el conjunt. Desitjosos d' investigacions se fá precis acudir á hospitals y audiencias y per tot ahont observant fredament la constitució de las passions humanes, puga fèrsen un extracte profitós.

Després qu' ab l' estudi s' ha completat la educació intelectual, vé l' esfors de la producció que deu esser espontánea, fresca, palpitant de vida, responent á l' inspiració y subjectantla á l' infinit dels límits artístichs; corresponent al poble qu' ha de sentir-la y jutjar-la, donantli camins y vias morals, exemples sanitosos y, lo qu' es prou difícil, buscant afinació literaria y emocions artísticas. Cada obra, avants que son autor l' entregui á la sanció pública, passa per un treball minuciós de análisis, retocantia, barrant y afegint elements necessaris; tot' una manipulació de laboratori qu' acaba ab la forma, la presentació externa y el llenguatge, seguint el precepte d' Horaci qu' aconsella,

Et male tornatos incudi reddere versus.

Aquesta es la labor de tot' obra artística, intelectual, y compreguis are si no es trist veure l' indiferència coronant tants esforsos y estudis; veure nostre Teatro Catalá, que fins el titol de Romea que porta 'l colisseu n' es una crüenta ironía, tenint un Pitarra que 'l dongué á llum y podia apadrinarlo; veure autors meritíssims qu' han de donar á traducció sas obras, tenint editors que casi exclusivament publican las castellanas; sense revistes catalanas sérias y sense associacions fundamentals, sense protecció oficial de cap mena. Espectadors endiumenjats en nostres teatros, compradors de subastadas obras artísticas y lectors de folletins á lo Onhet per totas parts, mentres tenim una literatura ahont figuran un Milá y Fontanals, un Coroleu, un Ixart, Oller, Pitarra, Apeles Mestres, Guimerá y Verdaguer; y una ciencia avalorada per homes com l' Almera, Bofill y Pompeyo Gener, y unas arts plásticas en las que lluytan els Casas, Rosinyol, Llimona, Blay y tants altres, que s' han de limitar á sou impuls personal buscant moltes voltas, lluny de la terra, la sanció y l' aplaudiment á que s' han fet acreedors.

(*) D' un llibre en estudi.

Cert que seguim, en mitj de tot, independents y practiquém las teorías inglesas de Gladstone y Richardson del *ars, for fine ars*, buscant á la tendència metallisada, la contraposició d'un art essencialment intrínsech y casi platónich.

Y pera terminar aquestas parrafadas indigestas pels lectors, quals consideracions portan tristesa á mon cor, me permeto treure la síntesis que recomano als que, ab prou paciència, m'han seguit fins á aquestas ratllas, tenint present aquell altre precepte d'Horaci, que si l'examinessim ab serietat de conciencia, acabaria ab l'indiferentisme regnant en las cuestiones del intelecte. Diu:

*«Qui studet optatam cursu contingeré melam,
multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit»*

Y prou, per are, puig créch que n'he fet massa.

PERE JOAN LLORT.

BIBLIOGRAFIA

HAVÉM REBUT:

Lo secret d' un testament, comédia en un acte y en prosa, original de D. J. de Argila y Font, estrenada ab éxit brillantíssim en el teatro Romea, la nit del 15 de Maig d'aquest any.

Es una obreta aixerrida que 's recomana pe 'ls molts xistes en el dialecte y situacions cómicas que conté.

L' Art del pagés, revista agrícola quinzenal ilustrada, que dirigeix el conegut périt agrónom D. Francisco X. Tobella.

Gustosos hi establim el cambi.

ARXIVER

CATALUNYA PINTORESCA

Olot.—Carrer de la Cendrada, en la villa vella

(Dibuix de C. Devosa)

LA MORT DEL ARTISTA

Entorn lo llit 'hont febrósench delira
l'artista agonejant,
la Mort feresta poch á poch s'acosta
y li diu baix, tot baix:

—Aném, que ja 'l darrer granet de sorra
ha caygut en lo plat,
tot ha acabat per tú, y en tu jo regno,
sols meu are serás.

Y son alé derrer l'artista llensa.
La Mort l'endú volant,
cuan l'Angel de la Pàtria 's trova ab ella
al ser á mitj espay.

—¿Qué portas? li diu l'Angel, y afanyosa
la Mort contesta ja:
—Porto un artista que tothom admira,
—¿Y ahont lo dexarás?

—Lo colgaré en la terra, d'hont may puga
tornarse'n á aixecar.
Y al dir axó, la Mort reya que reya
la dalla tot brandant.

L'Angel engelosit, prén lo cadavre
y vola per l'espay,
—¡Torna ma presa aquí! la Mort cridava
redressantse ab afany.

Y l'Angel de la Pàtria responia,
sens son vol aturar:
—¿Si 't torno eix géni, que mon poble adora,
tú que li donarás?

—Li donaré jo una marmórea tomba
la més rica y més gran;
y tú, ¿qué li vols dar que millor sía?
—Jo, l'immortalitat!

ARTUR MASRIERA.

Srta. D.ª Enriqueta Civis Baqués

Ferms en donar á conèixer els artistes que pujan, no vacilém en publicar el retrato de la simpática Professora de música, sortida del nostre Conservatori del Liceu.

Si com á estudiosa y aprofitada alumna de Técnica y Teoría musical s'ha distingit de una manera notable, no menos ayrosa ha sortit dels cursos de piano á càrrech del Professor Sr. Costa y Nogueras, puig la Srta. Civis domina ab molta seguretat y correcta escola el difícil mecanisme del rey dels instruments, essent una de las conreuhadoras cridades á figurar en el número de bons concertistas de piano sortits del Conservatori.

Felicitem á la nova Professora, per sas ja regonegudas aptituts y no deixarem de recomenarli que tot artista que senti afany pera escalar un bon lloch en sa lloable empresa, sols per medi de l'aplicació constant y l'estudi may descuydat pot lograr un día arribar al fi de sas nobles aspiracions.

SOCIETATS RECREATIVAS

Pera diumenge están anunciadas en la Societat «Círculo Cristobal Colon», la bonica comèdia catalana «La malvasia de Sitges» y la sarsueleta «Niña Pancha».

** En el «Círculo Provincial Leridano», tindrà lloch el diumenge vinent la representació del drama en dos actes «Por la marina española» y de la comèdia del Sr. Portabella, «Un joch nou».

** La Societat de declamació «Nova Joventut Catalana» organisa pera 'l diumenge passat una funció composta del drama de Guimerà, «En Polvora» y la pessa «Un mort ressucitat». Ademés vá pendrehi part el coro humorístich «La Trompeta» que cantá algunas cansóns novas, entre ellas, «A pescar en séch», «Catalunya castellanizada», coplas satíricas escrites en castellá del Clot, «Emigrants de la lluna», «L' eclipse de sol» y «Farrigo-farrago».

** La Societat «El eclipse» establerta en el carrer de la Blanqueria núm. 15 pral., celebrarà el diumenge 15 del corrent, una gran funció, posantse en escena el preciós drama catalá «Lo Lliri d'aygua», de Pitarra.

Proximament tindrà lloch l'inauguració oficial de «El eclipse» ab una extraordinària vetllada.

** Diumenge passat en el «Centro Liberal Mo-

nárquico» del districte seté (Teatro Lope de Vega) varen representarse, la pessa cómica «Als peus de vosté» y las sarsueletas «Música clásica» y «Lo primer día», obtenint merescuts aplausos tots els intérpretes, especialment el Sr. Amores en la primera obreta y el Sr. Ros en las demás.

Pera 'l dissapte 14, está anunciat el benefici dels empleats de tan distingit «Centro» ab un programá escullit de sarsueletas: «Los descamisados», «Los valientes» y «La banda de trompetas».

Ja 'n parlarem.

** En el Cassino «Fénix», de Mataró, el cuadro d'aficionats representá el passat diumenge la sarsueleta «Los aparecidos»; debutá la tiple donya Angelina Perejamo ab «Chateau Margaux» y «Las mujeres», essent molt aplaudida, y ben secundada per la Srta. Alonso, y els Srs. Herrera, Alfonso y Bagué.

El diumenge próxim se posará en escena «El rey que rabió.»

** En la denominada «La ferradura» (Cabinys 35 y 37) vá tenir lloch el diumenge passat el benefici de l'aplaudida tiple Srta. Neus Nin, que en la interpretació de las sarsueletas «Chateau Margaux», «El Señor Joaquín» y «La buena sombra», aixís com ab el monólech catalá «La boja», vá rebrer justificadas mostrars d'aprobació, junt ab los demás executants Srtas. Sánchez, Turrez y Rodríguez y ls Srs. Mora, Batalla, Blanch y Huguet.

BARCELONA

Tivoli.—*Foc en l'era!*, es una sentida obreta que respira ingenuïtat, un conjunt homogeni d' accents passionals y expontaneïtat en el diàlech. La lletra, dels escriptors valencians Srs. Thous y Cerdà, y la música del mestre Giner, foren del agrado del públich, que aplaudí sense reserva la nova producció.

També s'han estrenat, en aquest favoregut teatre, *Fora baix*, del Sr. Cortés y *El gallet de Fabareta*, lletra del Sr. Campos y música del autor de *Les barraques* Sr. Peydró obretas entretingudas que han sigut ben admesas y celebradas.

Cal consignar el nostre aplauso á l' empresa per el bon acert en escullir, y felicitarla pe 'l favor que ab justicia li dispensa el públich que concurreix á las agradables vetlladas del teatre regional valencià.

Eldorado.—Després d' una campanya productiva per América y altra artística á París, s'ha tornat entre nosaltres, per poch temps, María Guerrero, l' actriu de moda, que com á tal reuni la nit de la inauguració una concurrencia escullida que vá delectarse ab *El castigo sin venganza*, de Lope, y no pogué per menos que aplaudir *Los melindres de Belisa*, comédia també de Lope, refundida en un acte.

La Guerrero estigué com sempre, vestint ab molta propietat. Diaz de Mendoza ha tornat mes actor. En tot el decurs de *El castigo sin venganza*, ratllá á bona altura, especialment, en l' acte segon, si bé 'l públich ni li premiá el treball tant com se mereixia.

Celebrarém veure á la Guerrero en algun estreno del teatre modern, hont poguéu apreciar millor els seus progressos artístichs.

Novedats.—Seria inútil negar que 'l públich que vá assistir al estreno de la versió castellana de *Zazá*, anava disposat á la comparació ab la Mariani y la Réjane, y mes encare que existís certa animositat contra 'ls actors que tal atreviment tenian.

N' obstant, debém confessar que 'l públich tingué que capitular y acceptar á la Pino en son paper de *Zazá*, no tan ingénuo y desinvolto com el de la Mariani, encare que en alguns moments mes real, y que vá recrearse ab el primer acte, que ab un xich mes d' animació y rapidés per part de tots, resultaria mes complert, essent aplaudida en el restant de l' obra.

Thuiller, bastant bé en el primer acte; en els successius una mica afectat.

Rubio en son personatge sério...

La direcció d' escena, ab algun defectet. Várem notar que faltava desordre en els mobles de casa *Zazá*, y sobrá 'l recuartet de vestir en l' acte del café-concert, qu' es molt luxu alló pera un mal cafetinot circo.

Granvia.—Hi treballa una companyia de dramas criollos, que, la vritat sigui dita, ab tot y el bombo que se 'n ha fet, no passa de ser un bon xich infantil. Dona una prova del endarreriment dramátich en que 's troban aquelles Repúblicas. Aixís se comprén que cuan una companyia nostra, encare que de tercera fila, fá una *tournee* per aquells indrets, obtingui bona acullida y torni ab regulars ingresos, perque 'l nostre teatre forsosament ha d' entussiar mar forsa als que s' acontentan ab el seu inofensiu.

CLAR Y NET.

—La companyia catalana y castellana dirigida per D. Jaume Martí y D. Enrich Gimenez, representá diumenge passat en el teatre-cassino «El Progreso», el drama *La resclosa* y la pessa cómica *¡Que no s' enteri el marit!*, havent obtingut bona interpretació per part dels directors, la Sra. Sala, y 'ls Srs. Domenech, Martí (fill) y Ros.

—De Mataró 'ns escriuhen que en el «Teatro Ateneu Mataronés», se posá en escena 'l passat dissapte, per la companyia del Sr. Salvat, la preciosa comédia *El amor y el interés*, en quin desemenyo varen sortirne ayrosas las Sras. Caparó y Periu, y els Srs. Salvat, Miquel, Morató y Alcaïne. Després se representaren el joguet comich *La vendetta* y la sarsueleta *Los baturros*, ab la que 's presentá devant del públich mataroní, per primera vegada, la coneguda tiple Consol Mesejo, provant que 'l nom que aquesta artista ha adquirít pe 'ls principals teatros, es merescut.

En el Teatro Euterpe, en la tarde y nit del diumenge, se representaren sarsueletas ja conegudas del públich. La única obreta que va salvarse va ser *El querer de la Pepa*, y encare alguns artistas varen estar exagerats en sos papers.

—En el Teatro de La Bisbal, la companyia catalana y castellana d' en Fàges, va representar el drama de Guimerá, *La filla del mar*, y una pessa catalana. En l' interpretació del drama sobressortiren la Sra. Tarés y en Fàges.

AHIR Y AVUY

Al declararte amor, com' un fantasma
fugint del méu costat
me deyas, combatint mon entussiasme.

—¡Axó es pecat!—

Mes avuy, famolénca de délicas
y acostante ab anhel...

—¡Estiman sempre, dius, que tas caricias
m' anticipan el cell!—

M. FIUS Y PALÁ,

Espectacles

MADRID

Es casi seguro que la Sra. Tubau comensará la seva tasca en el teatro de la Princesa, á primers de Octubre, estrenant tot desseguida el drama històrich, *Pepita Tudó*.

—Els germans Quintero, aviat semblarán máquinas d' escriurer. Després de *El Estreno*, una sarsuela que tenen ja acabada per Apolo, com deyam en nostre número anterior, n'han acabat dugas més, quins tituls son: *La Maja de Goya* y *Las Soleares*. Per si encara no bastaba, una comédia en tres actes: *Los Galeotes*, pe 'l teatro Lara.

Endevant las atxas y vingan trimestres mientras raji!

PROVINCIAS

Dos autores han escrit... un monólech, titulat *Me*

quedo, que recitá el Sr. Pinedo en el teatro Pignatelli, de Saragossa.

No hi ha res que dir, pero... ¡dos autores per un monólech!...

—L' actor García Ortega y l' actriu Sra. Alverá han debutat en Pamplona ab l' obra *Felipe Derblay* y la comedia *El patio*.

—La companyia del Lara de Madrid, de la que 'n forman part las Sras. Suarez, Valverde y Domus y els Srs. Balaguer, Santiago, Larra y Morano, ha debutat en el Principal de Santander.

—En el Gran Teatro de Córdoba treballa la companyia de D. Joan Colom, ab gran éxit

—Teresa Mariani actúa en el teatro Apolo, de Valencia. Pera obra de debut escullí *La dama de las Camelias*, que va valguerli una ovació.

Noticias teatrales de per tot arreu

Sembla que durant la temporada d' hivern s' estrenarán en el nostre Gran Liceu las quatre óperas següents: *Sigfrid*, de Wagner; *Hensel et Gratel*, de Humperding; *Iris*, de Mascagni y *Zazá*, de Leoncavallo.

Aquesta última s' estrenará el vinent Octubre en el teatro Lirich, de Milán.

—La companyia cómic-lírica que actuaba en

el teatro de la Granvía, ha marxat á Puigcerdá, en quina població treballará durant els mesos de Juliol y Agost.

—El mestre Moreno Carrillo, está actualment instrumentant la partitura de l' ópera espanyola *Doña Perfecta*, de Perez Galdós, que será estrenada en el Real de Madrid á principis de Tardor.

—Se diu que la companyia de la Guerrero, aixís que acabi la temporada en Eldorado, farà una *tournee* artística per Andalusia. Potser que 'l 15 d' Agost comensi en el Principal de Cádiz.

—Nostre particular amic y paysá D. Pau Parellada, té acabat el saynete lírich *La golfa*, al que posará música el mestre Saco del Valle.

La nova obreta del autor de *Los asistentes* s' estrenará en un dels teatros de Madrid.

—El celebrat novelista D. Joseph M.ª de Pereda

sembla que també escriurà *algo* pe 'l teatro Espanyol de Madrid.

—La Sarah Bernhart cobra á la Comedia Francesa per llogarli 'l seu teatro, deu mil franchs rodons, cada més.

¡Tira peixet! Aixó se 'n diu tenir bons inquilinos!

—Llegim en un periódich que, apesar de haver fet correr que, no s' havia adjudicat enguany el premi *Piquer*, per l' Academia, aquésta 'l vá donar nominalment (?) á la obra de Sellés, *Los Domadores*.

Lo qu' es que per haberse imprés ja y estrenat aquet drama en italiá, l' any 96, l' Academia ho cregué un obstacle y declará desert el concurs.

¡Valenta falta li feya 'a n' en Sellés el premi Piquer!

Com si 'l públich no otorgués als autors que s' ho mereixen un premi molt més valió: el premi del seu aplauso.

Per xó de tots modos l' Academia ha fet una *planxa*.

¡Una més!... Bah! No s' hi veurá á la pila.

Catalunya Artistica

obra en sas columnas una

SUSCRIPCIÓ PÚBLICA

destinada á aumentar els ingresos pera 'l Monument á FREDERICH SOLER, quals donatius no podrán excedir de una pesseta, al objecte de donar á la suscripció caràcter popular, y á fi de que puguin contribuirhi major número de donants.

De las cantitats recaudadas se 'n farà entrega á la *Comissió Executiva del Monument*.

Suma anterior: 3 ptas

D. Paulí Roig, 1 pesseta.—D. Rafel Albareda, 1 pesseta.—D. Salvador Millet, 1 pesseta.—Total: 6 ptas.

(Continuará.)

Ab el present número repartim com á regalo á nostres favoreixedors 4 pianas de folletí de la preciosa comédia de D. Albert Llanas

LA GERMANA GRAN

Agrahim els elogis que tant la prempsa barcelonina com la de fora 'ns han tributat pe 'l nostre número anterior dedicat á commemorar el quint aniversari de la mort del creador del Teatro Catalá, Frederich Soler (Serafi Pitarra).

Se troba entre nosaltres estiuhejant la notable soprano lleugera d' ópera, D.ª Josefina Huguet, reposant de la profitosa campanya artística que acaba de fer en Bilbao y Valladolid.

Nostra benvinguda.

«A la Exposició francesa Espanya hi fá un mal papé!...»
Aixó ho diu plé de tristesa un que ha vist lo que vé á sé.
Conta que 'l art no 's veu gayre, que la química y mes ciencia brillan per la seva auséncia, y que sols s' hi sent la flayre de la espanyola indoléncia.
Exclama irat de debó, frenétich, perquè ho ha vist, que allí el nostre pabelló hi fá un papé bastant trist.
Y que una nació esquifida com el vehí Portugal, dona mes provas de vida en el râm intelectual.
¿Qui d' aqueixos tets s' estranya?
¡Menos hi han portat els moros!...
De talent no 'n vol Espanya, ja te prou feyna ab els toros.

L' Associació Literaria de Girona, ha publicat el cartell-convocatória pera 'l Certámen d' enguany. S' ofereixen 25 premis á altres tants treballs literaris ó científichs, en vers ó prosa, castellans y catalans.

El día 8 del próxim Octubre finirá 'l terme d' admissió, deguent presentarse las composicions al senyor Secretari de l' Associació, carrer del Progrés, 20, Girona.

En l' article del Sr. Cò y Borrell titulat «La Sombra de Banquo», publicat en lo passat número, aparegué equivocadament la frasse «Ja prop de tres anys»... deguentse llegir en son lloch, *cinch* anys, per ser aquesta la verdadera fetxa de la mort del ilustre creador del Teatre Catalá.

Després d' uns exámens brillantíssims, acaba d' obtenir el primer premi ab nota de *sobressalient* y distinció, en el tercer curs de composició y armonia del Conservatori del Liceu, la jove Professora de música Srta. Mercés de Argila y Niqui, filla de nostre colaborador Sr. Argila y Font.

La Srta. Argila es una de las mes aventatjadas deixebles del mestre Director del Conservatori senyor Sánchez Gavagnach, en tant es aixís, que en l' actualitat porta compostas la distingida Professora una cuarentena de pessas de música pera cant y piano, algunas d' ellas editadas per la casa Guardia y l' *Album Salón*, y altrás executadas per várias bandes militars que ja las tenen de repertori.

Nostra enhorabona.

Un bibliófil d'aqueixos que avans prestarian cinch duros que un llibre, respón á un amich que li demava un' obra jurantli que li tornarà dintre de dugas horas:

—No pot ser, no pot ser, te de tornármela dugas horas avans.

Entre senyoretas ciclistas.

—¿Y tú ja no muntas en bicicleta?.. Com es?

—Molt senzill, notava qu'era molt incómodo pe'ls joves que 'm volíen seguir.

—¿En que se sembla una companyia de teatro á una perruqueria?

—En que hi ha barbas.

¿Y D. Juan Tenorio al ou com balla?

—En que 's veu una vegada al any.

¿Y una xicota guapeta, á la lluna en un cóve?

—En que n' hi ha molts que la buscan.

¿Y un virtuós que 's mor, á un comerciant que quiebra?

—¿En que se 'n vá al Cel!

D. Manel se mor. Crida á son nebot y hereu pera ferli algunes recomanacions, y termina dihentli:

.....—Y sobretot, res de coronas ni lletres d' or en la lápida; pero sempre que vágis á visitar la meua tomba, porta un sequet plé de diners y sachsejal un bon rato.... ¡Aquell soroll m' alegrará en el fondo del sepulcre!

A CAL METJE

XARADA

—Senyor metje, senyor metje, cuyti; fassim el favor de donarme una mirada...

—¿Que passa, donya Leonor?

—Ay, estich molt aburrida: si creu que no puch curarme receptim alguna cosa per morir-me... ó per matarme.

—Hu que té, santa cristiana! vosté no sab lo que 's diu.

—Es que no puch aguantarlo per mes temps.

—A qui?

—A l' istiu;

escolti; ab la quinta-cuarta venim del carrer del Dos y miri ja que suada que estich tota; semblo un gos, —Be, per xó quarta-segona y diguim lo que se sent. —Em sento com si 'm cremessir, sento un foch continuament que tot el meu cos m' crema, y 'm dona uns dolors estranys.... —No parli mes; vosté al menos te de pendre dinou banys. —¿Dinou banys? hu que diu ara? pobre de mi! ¡Deu me 'n guard! si 'ls prenia, prou me sembla que 'm fondria igual que 'l llart. —Donchs pringuin una dotzena. —També son molts.

—El total.

d' aquesta casa tenia com vosté lo mateix mal y ab dotze banys va curarse.

—Es que á mi 'm fa molta pó ficarme al aygua.

—Donchs, miri, prenguin nou.

—Son molts, no, no.

—Doncas, prenguin set, que 'm sembla qu' es lo mes prima-segon.

—Veurá es que una servidora ...¿comprén...? y trobo que son molts set banys.

—Fassi una cosa, prenguin quatre y acabém.

—Y vol dir que sense péndren... perquè... ¿sab? no pas per res...

—Donch, fóra; prengui... la porta y no s' acosti may més.

J. STARAMSA.

★

Geroglífich estirigarsat

1900. D N U.

1901. D D U.

J. de A. F.

★

Las soluciones en el número próximo.

SOLUCIÓNS AL NUMERO 4

Targeta.—La creu de la Masia.

Xarada.—Ca-la-ve-ra-da.

CORRESPONDÉNCIA LITERARIA

Xavier Zengotila Bayona: El metro de la séva poesia, es pitxor que 'l d' un botiguer.—Pau Clariana: Aceptat — R. Suriñach Senties: Grácias.—P. K. Dor: No 's cansi, es inútil, no 'm vá.—Pere d' Arbués: Si tenim temps de retocarho, si senyor.—Joseph Roviralta: Li agraphim l' oferiment y li doném las grácias pe'l bon concepte que li mereix el nostre periódich, però ... pero lo que 'ns envia no es del nostre gust. Per mes elogis que 'ns dediqui no 'ns farà caure en el renúci de publicar una cosa sense cap ni peus. Créch que m' haurá entés.—E. Tetab: No serveix.—J. L. Brichs Quintana: L' assumpto, encare que un xich dur, va bé. ¡Llástima de forma!—Isidro Ballester: No 'ns agrada; es infantil. —J. Solé y Valls: Entra en to-n.—J. Ribó de la Rubia: Es mes tendre de fondo que ben rimada. Seria una bona elegia si guardés las reglas de la Poética. Potser ho arreglém.

F. BADIA, IMPRESSOR, DOU, 14.—BARCELONA